

FOREVER
80's

FOREVER
80's

**Het levensgevoel van de jaren
tachtig in advertenties**

**Roelof Bouwman &
Minke de Vogel**

NWADAM

Het grootste deel van de illustraties in dit boek komt uit de collecties van Roelof Bouwman en Minke de Vogel. De auteurs en de uitgever hebben ernaar gestreefd de rechten van de advertenties te regelen volgens wettelijke bepalingen en alle rechthebbenden te achterhalen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog wenden tot de uitgever.

© 2022 Roelof Bouwman en Minke de Vogel / Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Boekverzorging bij Barbara

Omslagbeeld © (met de klok mee) Bacardi (Bacardi), Cloetta Holland (Topdrop), Essity Netherlands (Libresse), ING (Postgiro), Heineken (Buckler), Claudia Sträter (Claudia Sträter), Nissan (Nissan), Kees van Kooten & Wim de Bie (De Tegenpartij), Grolsch (Grolsch)

Foto auteurs © Quintalle Nix

P. 111: Imagery approved by The Woolmark Company. The Woolmark logo is a registered trade mark in many countries.

P. 234: Copyright Corporate Archives Henkel AG & Co. KGaA, Germany.

Pp. 24, 40, 42, 44, 48, 96, 128, 130, 188, 200 : Reproduced with permission of Koninklijke Philips N.V.

NUR 686

ISBN 978 90 468 3084 0

www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

Keerpunt 80's. Toen we werden wie we zijn	6	Nederland videoland	125
Het leven als stijl. Reclame in de jaren tachtig	18	Hip, light en gezond	133
		Geen gezeik, geen zure regen	149
		<i>Uitgelicht:</i> De groenten van Hak	159
		Cocktails on the beach	161
Van tipp-ex naar MS-DOS	25	Mooi meegenomen	175
Vorbij de seksuele revolutie	31	<i>Uitgelicht:</i> Buckler	183
Muziek voor jezelf	41	BN'ers te koop	185
<i>Uitgelicht:</i> Melk. De witte motor	53	Let's get physical	195
Automatisch geld	55	Strak wonen	205
Roodgloeiende lijnen	65	<i>Uitgelicht:</i> Petje Pitamientje	217
Boter, kaas en invaders	71	Breed van boven	219
<i>Uitgelicht:</i> Zwitserlevengevoel	87	Born in the USA	237
Shuffelen in de BX	89		
Zij is de baas	103	Literatuur	250
Uitgerookt	113	Register	254
<i>Uitgelicht:</i> United Colors of Benetton	123		

Keerpunt 80's

Toen we werden wie we zijn

Maar liefst 79 procent van de mensen is minimaal één keer per week nostalgisch, becijferde *Psychologie Magazine* in 2009. Het is, schreef Peggy van der Lee in het begeleidende artikel, een fascinerende emotie.

Het ophalen van nostalgische herinneringen kan een uitstekende manier zijn om je stemming op te vijzelen – dat is de ene kant van het verhaal. 'Maar wie terugdenkt aan het eindeloos rond de tafeltennistafel rennen op vakantie, aan de eerste zoen in de schemer en vrijpartijen onder de maan, aan de studentenjaren die vooral uit tijd en goede ideeën leken te bestaan of de zorgeloosheid van het leven zonder relatie of kind, zal onherroepelijk ook een gevoel van gemis ervaren.'

Dat is het rafelrandje van nostalgie. Het gevoel van 'was het nog maar, had ik nog maar, kon ik nog maar eens'. Wie nostalgisch is, voelt zich vaak goed en slecht tegelijk.

Bij terugdenken aan vervlogen tijden hoort ook dat je stuit op magische jaren, kantelmomenten en keerpunten. Behalve uit ons eigen leven kennen we die ook uit de schoolboekjes en de geschiedwetenschap. Naar voorbeelden is het niet lang zoeken, zelfs niet als we ons beperken tot de laatste honderd jaar:

- 1929** beurscrash op Wall Street
- 1933** Adolf Hitler rijkskanselier van Duitsland
- 1945** einde van de Tweede Wereldoorlog
- 1949** communistische machtsovername in China
- 1969** eerste mens op de maan
- 1989** einde van de Koude Oorlog
- 2001** terreuraanslagen van Al-Qaida in de Verenigde Staten
- 2020** begin van de coronapandemie

Al deze grensverleggende gebeurtenissen hebben gemeen dat er maar weinig mensen waren die ze ruim van tevoren zagen aankomen. Zelfs naderhand is er vaak nog discussie over het precieze historische belang ervan. Daarbij komt het regelmatig voor dat 'ondergesneeuwde' jaren *in hindsight* alsnog belangrijker worden dan we aanvankelijk hadden gedacht.

Een mooi voorbeeld is 1979. 'Forget the fall of the Iron Curtain,' schreef de vermaarde Britse historicus Niall Ferguson in 2009 in *Newsweek*. 'The real revolution came 10 years earlier.' In 2013 kreeg Ferguson bijval van *Washington Post*-journalist Christian Caryl, in een prachtig boek: *Strange Rebels. 1979 and*

the Birth of the 21st Century. De cover werd gesierd door de vier hoofdpersonen:

Ayatollah Khomeini, die in 1979 het middelpunt was van de islamitische revolutie in Iran.

Deng Xiaoping, de Chinese vicepremier die in 1979 de Verenigde Staten bezocht en in dat jaar tevens een begin maakte met het hervormen van de nog op maoïstische leest geschoeide economie van zijn land.

Karol Józef Wojtyła, die in 1979 voor het eerst als paus Johannes Paulus II een bezoek bracht aan zijn vaderland Polen en daar miljoenen gelovigen inspireerde tot anticommunistisch protest.

Op de grens van de jaren zeventig en de jaren tachtig begon ook in Nederland een ingrijpende transformatie

En Margaret Thatcher, die in 1979 in Groot-Brittannië de grootste conservatieve verkiezingszege boekte sinds de Tweede Wereldoorlog. Het werd een internationale trend, want soortgelijke rechtse *landslides* kwamen vervolgens ook voor rekening van Ronald Reagan (1980) en Helmut Kohl (1983).

Wát een jaar, bij nader inzien – en wat een implicaties. In Iran verscheen de politieke islam als machtsfactor op het wereldtoneel. In Oost-Europa ontwikkelden zich anticommunistische verzetshaarden die in niet geringe mate zouden bijdragen aan de ineenstorting van het Sovjetimperium. En in China en Groot-Brittannië beleefde het kapitalistische marktdenken een doorbraak die de hele wereld economie een nieuwe dynamiek zou geven.

Onze huidige wereld, concludeerde Caryl, is in 1979 als het ware in de grondverf gezet. Want wat er dat jaar in essentie gebeur-

UP TO DATE

MODEL UNIFOON
1.00-PT 3.25 BERMANS

De Unifoon, met z'n strakgelijnde vormgeving en verzonken hoorn, staat prima in veel interieurs.

De kleuren zijn rood, beige of ivoor. En van één ding kunt u verzekerd zijn: de kwaliteit is zoals u van de PTT ver-

wachten mag. De Unifoon is nog maar een van de vele toestellen van de PTT.

Ga eens langs bij de PTT Telefoonwinkel. U kunt gratis 004 bellen voor het dichtstbijzijnde adres **ptt telecommunicatie**

EEN BETROUWBARE TELEFOON KOMT VAN DE PTT.

Roodgloeiende lijnen

Was je in de jaren tachtig niet thuis, dan was je niet bereikbaar. Zo simpel was het. De mobiele telefoon bestond al wel, maar het waren logge, loodzware apparaten met een fors prijskaartje. Niet voor niets kwam de in 1983 op de markt gekomen Motorola Dyna-TAC 8000X (gewicht: 1 kilo; prijs: circa 10.000 gulden) bekend te staan als 'de baksteen'. De meeste mobiele telefoons waren overigens bedoeld om gemonteerd te worden in auto's, zodat je al rijdend kon bellen. Dat mocht toen nog.

Een andere communicatieve nieuwigheid was 'telekopiëren'. Dat was, zo legde de PTT uit, het verzenden of ontvangen van teksten of afbeeldingen door signalen tussen speciale faxapparaten. 'Oftewel de snelste brief voor binnen- en buitenland. Wie iets wil versturen, belt naar het faxtoestel van de ontvanger, voert het origineel van de tekst of plaat in het eigen toestel, dat het vervolgens gaat overseinen. Enkele minuten later verschijnt het in kopie aan de andere kant, om het even of het ontvangende toestel in hetzelfde land staat of op een ander continent.' In 1980 begon de PTT met het verhuren van de vereiste apparatuur.

06-nummers waren in de jaren tachtig nog niet gekoppeld aan mobiele telefonie, maar werden door bedrijven gebruikt als servicenummer. De meest lucratieve toepassing bleek echter die van 'sekslijn'. Daarbij werden bellers à raison van meestal vijftig cent per minuut getraakteerd op een zwoel ingesproken bandje. De eerste sekslijnexploitanten meldden zich in 1986. Direct stonden al hun lijnen roodgloeiend en klotste het geld tegen de plinten. Niet eerder was seks in Nederland op zo'n grote schaal en met zulke (miljoenen)winsten vermarkt.

De razend populaire Wanda, 06-meisje van het eerste uur, dacht er het hare van. 'Vrouwen zouden zich wat meer moeten gedragen als ik. Dan was er geen 06-lijn meer nodig,' zei ze in 1989 tegen *Panorama*.

NISSAN

TE MOOI VOOR WOORDEN.
DE 280 ZX.

V.A. HENSLER, B.V. 3714 AP GODE FRANKENBURG 87 ARL. WOVIN/PICOT/NEDERLAND B.V., WINKELSTRAAT 15-16, 2011C LOND. TEL. 0207-71902

NISSAN

Shuffelen in de BX

Hadden veel auto's in de jaren zestig en zeventig nog iets koddigs met hun vrolijke kleuren, ronde vormen en glooiende lijnen, begin jaren tachtig vond een radicale trendbreuk plaats. Zilver en grijs werden dominante kleuren en auto's oogden voortaan futuristisch, met scherpe hoeken en strakke lijnen.

Legendarisch werd de DMC DeLorean, ook wel DMC-12 genoemd. De auto werd gebruikt als tijdmachine in de filmtrilogie *Back to the Future* (1985-1990), met Michael J. Fox.

Buiten de bioscoop oogste vooral de Citroën BX veel bewondering. Dit model uit 1982 werd dankzij zijn messcherpe lijnen, half afgedekte achterwielen, aerodynamische wieloppen en kunststof bumpers als revolutionair bestempeld. Zelfs volgens Carl Hahn, *Vorstandsvorsitzender* van concurrent Volkswagen, was de BX 'in theorie de beste auto'.

De Frans en Duitse merken kregen gaandeweg te maken met hevige concurrentie – van Japanners. Aanvankelijk werden Mazda, Nissan en Toyota niet echt serieus genomen, maar eind jaren tachtig was Japan al goed voor een kwart van de wereldwijde autoproductie.

Auto's werden ondertussen voorzien van allerlei technisch vernuft. De boordcomputer werd steeds slimmer, waardoor op het dashboard steeds meer handige informatie verscheen.

Ook de ontwikkeling van audiosystemen nam een hoge vlucht. Reed je op de A2 van Amsterdam naar Maastricht, dan kon je ineens ongestoord naar de radio luisteren: '*micro computer control*' zorgde ervoor dat automatisch de sterkste FM-zender te horen was.

Wie echt de blits wilde maken, kocht een cd-wisselaar. Sony introduceerde in 1982 het eerste exemplaar, de CDP-101, een flink apparaat dat weggewerkt moest worden in de kofferbak. Je kon er wel tien cd's in stoppen en tijdens het rijden lekker shuffelen. Van 'Driving Home for Christmas' naar 'Little Red Corvette' of – desnoods – 'Highway to Hell'.

De groenten van Hak

‘Ik zit hier op m’n schoot met een huilend doperwtje. Wat is er aan de hand? Hij kan niet zwemmen en doperwtjes worden bij Hak nu eenmaal in ruim water gewassen vanwege de vitaminen. En hij had er zich nog zo op verheugd om bij het raam te zitten. Maar ja, het leven is hard. Enfin, u moet de groenten van Hak hebben.’

Op een leuke, sympathieke manier benadrukte zangeres, actrice en presentatrice Martine Bijl vanaf 1986 dat ook geconserveerde groenten vers en gezond zijn. Het hielp natuurlijk dat ze achter een tafel zat die stond opgesteld op een boerenakker, midden tussen de gewassen.

Reclameman Bart Kuiper, die samen met Hans van Dijk aan de wieg stond van de campagne, haalde in 2019 in *Adformatie* herinneringen op. ‘We wilden het idee overbrengen dat de groenten van Hak zo van het land af kwamen en vers in een potje werden gestopt. We hadden al een aantal mensen gecast, maar dat zag er niet uit allemaal. Mijn ex zei toen: “Denk eens aan Martine Bijl?” Dat was gelijk raak.’

Kuiper viel op dat Bijl de teksten soms net wat lekkerder en ondeugender kon uitspreken. ‘Als ze het over de perziken van Hak had en zei: “Als ik zo’n huidje had ging ik ook achter het raam zitten” vond heel Nederland dat leuk. Als je het hebt over succesvolle samenwerking en geslaagde commercials uit onze loopbaan, dan staan die met Hak bij de bovenste. Ik ken alle teksten ook nog uit mijn hoofd. Het succes kwam zeker door de inbreng van Martine Bijl.’

In 2000 stopte de Hak-campagne met Bijl, maar in 2006 werd ze teruggehaald. ‘Ik ben geloof ik echt het meubilaire van Hak,’ zei ze toen. ‘Het grappige is dat als ik mensen vertel over de nieuwe commercial, ze dan denken dat die reclame nooit weg is geweest.’

In 2021, twee jaar na het overlijden van Bijl, werd actrice Elise Schaap het nieuwe gezicht van Hak. En hoewel de spotjes sindsdien vooral gaan over het belang van duurzaamheid, is de setting niet veranderd en ook de slogan niet. We moeten nog altijd de groenten van Hak hebben.